

KNIHA KNIH

ANOTACE:

Aktivita pracuje s 4. kapitolou filmu – *Zákony řízené vědou (Laws Driven by Science)*. Snaží se vést žáky k pochopení síly tištěného slova – v předinternetové době i dnes – a pochopení možnosti zneužití tiskovin pro manipulaci a propagandu. Žáci v rámci aktivity sestaví seznam knih, které je nějakým způsobem ovlivnily, a seznam těch, které ovlivnily lidstvo či dějiny.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost, (informatika a) informační a komunikační technologie

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: VMEGS, VDO (ZV), MV

OV: OVDS, IKV

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

DOPORUČENÝ VĚK: 13+

CÍLE:

Žáci:

- rozumí roli a moci propagandy;
- si uvědomují, jakou sílu má kniha jako nástroj propagandy a manipulace;
- sestaví seznam knih, které je výrazně ovlivnily;
- jsou kritičtí k čtenému obsahu.

DĚLKA: 45 min. (včetně projekce 4. části filmu)

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST 1a** pro každého žáka, **1b** pro každou skupinu
- **PRACOVNÍ LIST 2a** pro každého žáka, **2b** pro každou skupinu
- **MATERIÁL** pro učitele
- internet
- tabule nebo flipchart

POSTUP:

1. Položíme žákům úvodní otázku: *Které knihy zásadně ovlivnily váš život, myšlení a jednání, ke kterým knihám se opakovaně vracíte a domníváte se, že se budete rádi vracet i v pozdějším věku?*
2. Rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST 1a** a vyzveme je, aby sestavili seznam 5 knih, které je v životě výrazně ovlivnily.

3. Poté žáky rozdělíme do čtyř skupin (po pěti až osmi). Jejich úkolem bude sestavit stejný žebříček, ale tentokrát za celou skupinu. Vybrané knihy skupiny zapíší do tabulky na **PRACOVNÍM LISTU 1b**.
4. Zástupci skupin zapíší na tabuli první tři knihy ze svých seznamů a vytvoří tak třídní seznam 12 nejzásadnějších knih, které ovlivnily žáky třídy.
5. Následuje projekce **4. kapitoly filmu** (20:20–26:36 min.)
6. Po projekci žákům položíme další otázku: *Které knihy ovlivňovaly lidstvo v průběhu dějin?*
7. Žáci pracují individuálně s **PRACOVNÍM LISTEM 2a** a internetem. S využitím minimálně tří zdrojů sestaví seznam 10 knih, které podle nich nejvíce ovlivnily lidstvo nebo změnily svět.
8. Poté žáci opět pracují v původních skupinách. Jejich úkolem je sestavit seznam 10 knih, na nichž se shodne celá skupina. Výsledný seznam žáci zapíší do **PRACOVNÍHO LISTU 2b**.
9. Na závěr vyzveme zástupce skupin, aby na tabuli opět napsali první tři knihy ze svých seznamů a vytvořili tak třídní seznam 12 nejzásadnějších knih, které ovlivnily lidstvo.

REFLEXE:

Reflexe vychází z argumentace připravené v individuálních i skupinových pracovních listech (je nezbytné již v zadání trvat na vyplnění těchto sloupců). Diskuse by měla vést k pochopení, jakou sílu má tištěné slovo, ujme-li se ho oficiální moc, případně srovnání tohoto vlivu v době před vznikem televize a internetu a dnes. Ptáme se: *Platí i dnes tzv. „co je psáno, to je dáno“? Můžeme věřit všemu, co čteme, slyšíme, vidíme v médiích? Jsou informace z médií pro běžného uživatele ověřitelné? Jak byste se pokusili sami dopřít co nejobektivnějších informací? Zajímáte se o konspirační teorie? Máte představu, v jakých nákladech vycházejí v ČR knihy?*

Aktuálně lze zavést diskusi k multikulturním tématům, k možnostem manipulace s informacemi a veřejným míněním prostřednictvím tištěných médií, rozhlasu, televize, sociálních sítí... (xenofobie, extremismus; uprchlíci, migranti a lidská práva apod.).

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem realizovala s žáky primy. Na úvod jsem jim položila otázky: *Jakou moc mají knihy? Jaké mají funkce? Ke kterým knihám se vracíte? Potom jsem je požádala, aby sestavili svůj vlastní seznam pěti knih, které je v jejich životě nejvíce ovlivnily. Zajímavé bylo, že studenty kromě bible a Malého prince ovlivnily i různé kuchařky, knihy o zdravém životním stylu a hit poslední doby Padesát odstínů šedi. Po zhlédnutí filmu Eugéniové byli žáci poněkud zaražení. Překvapilo je, co všechno může jedna kniha změnit. Další otázka zněla: *Které knihy ovlivnily lidstvo v průběhu dějin? A opět vytvořili ve skupince seznam knih. Diskuse byla velmi živá. Žáci plynule přecházeli i k časopisům, rozhlasu a internetu. Vytváření seznamu a řazení podle míry ovlivnění sebe sama i celého lidstva žáky velmi bavilo a živě o knihách i jejich autorech diskutovali.**

Lenka Haviarová, Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkala, Ústí nad Labem

ZÁSADNÍ KNIHY

Můj seznam

Pořadí	Název, autor knihy	Odůvodnění výběru
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

ZÁSADNÍ KNIHY

Skupinový seznam

Pořadí	Název, autor knihy	Odůvodnění výběru
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

KNIHY, KTERÉ OVLIVNILY LIDSTVO

Můj seznam

Pořadí	Název, autor knihy	Odůvodnění výběru
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

KNIHY, KTERÉ OVLIVNILY LIDSTVO

Skupinový seznam

Pořadí	Název, autor knihy	Odůvodnění výběru
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

POZNÁMKY PRO UČITELE, PODKLADY K DISKUSI

Žebříčky nejvýznamnějších knih budou vycházet z knižních i internetových zdrojů. Je proto třeba si uvědomit určitou relativnost a subjektivnost, vliv příslušnosti k určitému místnímu a civilizačnímu kontextu.

V internetových zdrojích se budou objevovat například tyto knihy:

Bible – Starý zákon (10. stol. př. n. l.–2. stol. n. l.) a Nový zákon (1.–2. stol. n. l.)

Ilias a Odyssea – Homér (? , 8. stol. př. n. l.)

Korán (7. stol. n. l.)

Vyznání – svatý Augustin (4. stol. n. l.)

Vyznání – Jean Jacques Rousseau (18. stol.)

Chaloupka strýčka Toma – Harriet Elizabeth Beecher-Stoweová (1852)

Komunistický manifest – Karel Marx (1848)

O původu druhů – Charles Darwin (1859)

Tak pravil Zarathustra – Friedrich Nietzsche (1885)

Mein Kampf – Adolf Hitler (1924)

a další...

Na angloamerických serverech najdeme jako dalšího kandidáta na knihu, která pohnula světem, i první knižní vydání Pravidel fotbalu (1863, The Football Association, Anglie). Statisticky vzato se citují častěji než všechny uvedené knihy.

Nejprodávanejší kniha v dějinách

Podle Guinnessovy knihy rekordů se stala nejprodávanejší knihou v dějinách lidstva bible. Od roku 1815 se jí prodalo více než 2,5 miliardy kusů. Byla přeložena do více než 2000 jazyků a dialektů. V současnosti se její roční prodejnost pohybuje kolem 430 milionů kusů.

V počtu vytištěných kusů ji dohání například katalog nábytkářského gigantu IKEA. IKEA katalog má velmi dlouhou tradici, poprvé byl vydán ve Švédsku v roce 1951, nyní je vydáván v 55 edicích, ve 27 jazykových verzích a to vše v 36 zemích. IKEA katalog od dob svého vzniku vyrostl v opravdový kult. Uvádí se, že ročně se tohoto informačního zdroje o nábytku tištěného na recyklovaný papír vytiskne více kopií než samotné bible.